

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет прикладної математики та інформатики
Кафедра інформаційних систем

Затверджено

На засіданні
кафедри інформаційних систем
факультету прикладної математики та
інформатики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31/8 2020 р.)

Завідувач кафедри Г.А. Шинкаренко

Силабус з навчальної дисципліни
Комп'ютерна реалізація адаптивних схем
що викладається в межах ОНП Комп'ютерні науки
третього (аспірантського) рівня вищої освіти для здобувачів
з спеціальності 122 – комп'ютерні науки

Львів 2020 р.

Назва дисципліни	Методи комп'ютерних обчислень
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет прикладної математики та інформатики Кафедра інформаційних систем (ІС)
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	12 – інформаційні технології 122 – комп'ютерні науки
Викладачі дисципліни	Шинкаренко Георгій Андрійович, професор, завідувач кафедри інформаційних систем
Контактна інформація викладачів	heorhiy.shynkarenko@lnu.edu.ua ; https://ami.lnu.edu.ua/employee/shynkarenko/ ; Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, каб. 260. м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю) та згідно розкладу консультацій.
Сторінка курсу	https://ami.lnu.edu.ua/employee/shynkarenko/ ;
Інформація про дисципліну	Курс надає знання принципів побудови адаптивних схем методу скінченних елементів, їх програмної реалізації для наукових та інженерних обчислень у проблемах фізики та механіки, зокрема, у проблемах дифузії-адвекції-реакції та еластостатики.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Компютерна реалізація адаптивних схем” є вибірковою дисципліною з спеціальності 122 – компютерні для освітньої програми, яка викладається в 4-му семестрі в обсязі 4-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення цієї дисципліни є освоєння аспірантами теоретичних основ і практичних навичок використання адаптивних схем МСЕ, принципів розробки програмного забезпечення для їх реалізації та способів аналізу результатів числових експериментів
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Трушевський В.М., Шинкаренко Г.А., Щербина Н.М. Метод скінченних елементів і штучні нейронні мережі. Теоретичні аспекти і застосування. Львів, Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2014 – 396 с. 2. Gockenbach M.S. Understanding and Implementing the Finite Element Method. SIAM, 2006. – 380 pp. 3. Zienkiewicz O. C. The Finite Element Method. Vol. 1: The Basis. Oxford: Butterworth & Heinemann, 2002. - 688 p 4. Квасниця Г.А., Шинкаренко Г.А. Аналіз задачі про гармонічні хвилі в пружних тілах і її -адаптивна скінченноелементна апроксимація. Математичні методи та фізико-механічні поля. 2020. Т. 63. №1. С. 52-64. 172. 5. Verfürth R. A Posteriori Error Estimation Techniques for Finite Element Methods. / R. Verfürth - Oxford University Press, Oxford, 2013. 416 p. 6. Ostapov O. Yu. A posteriori error estimator and h-adaptive finite element method for diffusion-advection-reaction problems / O. Yu. Ostapov, H. A. Shynkarenko, O. V. Vovk // Recent Advances in Computational Mechanics, Taylor & Francis Group, London. – 2014. – P. 329-337.

	<p>7. Ainsworth M. A Posteriori Error Estimation in Finite Element Analysis. / M. Ainsworth, J.T. Oden - New York: Wiley, 2000.-240 p.</p> <p>8. https://freefem.org/</p> <p>9. https://fem-code.com/</p> <p>10. Scilab www.scilab.org</p>
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 90 годин. Аудиторних занять: 70 год., з них 32 год. лекцій та 16 годин практичних. Самостійної роботи: 42 год.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу аспірант буде :</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Крайові та початково-крайові задачі для рівнянь в частинних похідних. Приклади з фізики і механіки суцільного середовища. - Варіаційна задача. Простори допустимих функцій, білінійна і лінійна форми, неперервність, V-еліптичність і коерцитивність. Коректність варіаційної задачі. - Сингулярна збуреність задачі. Примежеві та внутрішні шари. Критерії подібності та їх застосування. - Закони збереження маси, руху, імпульсу, енергії. Рівняння балансу. Єдиність, регулярність та обмеженість розв'язку задачі. - Апроксимації Гальоркіна та (MSE). Інтерполяційні властивості базисних функцій MSE. Оцінки похибок і збіжність апроксимацій. - Варіаційна задача про похибку (про лишок знайденої апроксимації). Явний та неявний апостеріорний оцінювач похибки апроксимації MSE. - Критерії локального покращення апроксимацій MSE, h-, p- та hp-адаптивні схеми. - Базові алгоритми адаптивних схем, триангуляції Делоне і бісекцій, квадратури Дюнавана, метод спряжених градієнтів для рідко заповнених рівнянь. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Будувати апроксимації MSE для еліптичних задач; - Будувати базисні функції апостеріорних оцінювачів похибок; - Будувати критерії локального покращення схем MSE - Реалізовувати адаптивні алгоритми MSE з використанням сучасних середовищ обчислень; - Аналізувати результати числових експериментів.
Ключові слова	Варіаційні методи, адаптивні MSE, комп'ютерне моделювання
Формат курсу	Очний

Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ. Мета та завдання курсу. Організація курсу. Комп'ютерні технології наукових та інженерних обчислень. 2. Варіаційне формулювання крайових задач для систем рівнянь в часткових похідних. Рівняння балансу. Єдиність, регулярність та обмеженість розв'язків. 3. Безрозмірні змінні та критерії подібності, числа Пекле та Струхалія. Сингулярна збуреність задачі. 4. Дискретизація варіаційних задач. Метод скінченних елементів 5. Априорні оцінки похибок апроксимацій МСЕ. Збіжність послідовності апроксимацій МСЕ. 6. Апостеріорна оцінка похибки апроксимацій МСЕ. Надійні та ефективні апостеріорні оцінювачі похибок апроксимацій МСЕ. 7. Критерії локального покращення якості схем МСЕ. Алгоритми h-, p- та hp-адаптування. 8. Базові алгоритми реалізації адаптивних схем МСЕ. 9. Проблеми комп'ютерного моделювання, інструментарій обчислювальних експериментів.
Підсумковий контроль, форма	Екзамен у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з курсів: Чисельні методи; Програмування; Функціональний аналіз. Диференціальні рівняння в частинних похідних.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції Індивідуальні завдання
Необхідне обладнання	Комп'ютер з відповідним програмним забезпеченням та internet доступом.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: <ul style="list-style-type: none"> • індивідуальні завдання : 50% семестрової оцінки; • екзамен: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 Підсумкова максимальна кількість балів 100. Письмові роботи: Очікується, що аспіранти підготують реферати з теоретичними засадами курсу та результатами виконання своїх індивідуальних завдань. Академічна доброчесність: Очікується, що роботи слухачів будуть їх оригінальними дослідженнями та міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел. Виявлення ознак академічної недоброчесності в рефераті є підставою для незарахування курсу викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

	<p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що аспіранти відвідають лекції та лабораторні заняття курсу. Аспіранти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів індивідуальних завдань, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточних заняттях, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспіранта під час лабораторних робіт; недопустимість пропусків та запізнь на заняття без поважних причин; плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Крайові та відповідні їм варіаційні задачі фізики та механіки суцільного середовища.</p> <p>Рівняння балансу енергії, маси, імпульсу. Наслідки з них</p> <p>Коректність формулювання варіаційних задач.</p> <p>Метод скінченних елементів. Оцінки похибок і збіжність апроксимацій МСЕ.</p> <p>Апостеріорні оцінювачі похибок (АОП). Надійність та ефективність АОП. Явні та неявні АОП. Індикатори похибок.</p> <p>Критерії локального покращення схеми МСЕ.</p> <p>Загальний алгоритм адаптування та його реалізація.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>